

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm IV. In omni.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

mulier testis esse possit, docet *Panorm. in cap. Cum esses. n. 3. de testam. Angel. loc. cit. num. 5. Mascard. Conclus. 663. n. 16.* Sed contrarium consuetudine obseruatur, ut mulier nunquam adhibeatur testamento edito in terris Ecclesiæ, cum non omnis solennitas in tali testamento remissa sit, uti apparet *ex cit. cap. Cum esses.* uti id monet *Conarr. n. 14. Crocius de testibus. p. 1. n. 10.*

CAPITVLVM IV.

In omni.

PARAPHRASIS.

Persona principalis denuntians rem sibi notam, potest esse testis, ita ut si unus ipsi adiungatur, fiant duo testes, si duo adiungantur, tres testes, iuxta dictum Domini *Matth. 18.* Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum, si te non audierit, adhibe tecum unum adhuc vel duos, ut in ore duorum stet omne verbum.

SUMMARIUM.

1. Si Index vel Prælatus ex officio contra denuntiatum procedat, ad emendandum præcisè delinquentem, imposita salutari quandoque pœnitentiâ, potest denuntiator etiam priuatus esse testis contra negantem denuntiatum.
2. Si tamen procedat ex officio quidem, ad pœnam tamen contra denuntiatum, non potest esse testis priuatus denuntiator in causis grauib. & multum præiudicialibus.
3. Potest tamen esse testis in leuibus criminibus, si aliunde suspectus non sit.

Persona principalis hęc dicitur, quæ crimen commissum defert ad eum, qui cognoscendi & corrigendi jus habet, videlicet Prælatum. Hinc verò difficultas oritur, quia non potest idem simul esse accusator & testis. *c. 1. & 2. 4. 9. 4. & c. Forus. §. In omni. de verborum signific. & nemo in propria (seu quod ipsemet agit) causa testis esse*

potest. *l. Nullus, 10. ff. De testibus. l. Omnia. 10. C. eodem.* Resp. Id verè dici de auctore & accusatore, qui rem in iudicium deductam probare debet, non suâ asseueratione, sed aliorum testimoniis aliisve probationibus. Verùm hic agitur de denuntiatione, qui crimen fratris Prælato aut Iudici denuntiat, ut emendetur, non adstringens se ad probandi onus, uti docui *lib. 3. tit. 3. p. 2. c. 4. n. 9.* Si enim Prælatus aut Iudex ex officio instituto processu denuntiatum, qui crimen negat, convincere velit, tum ipsum denuntiatorem, ut testem, adducere potest, uti ex hoc cap. colligitur. Sed advertendùm est iudicem duobus modis procedere posse post factam sibi criminis denuntiationem. Primò, ad tollendum peccatum duntaxat, quandoque imposita pœnitentiâ salutari, hoc casu leuior probatio sufficit iuxta glossam receptam *in c. Multi. 18. 2. q. 1.* tanta videlicet, ut Prælatus animum suum informare possit, crimen commissum esse, ordinariè tamen ipsius denuntiatoris testimonium merum sufficere non debet, ad convincendum Reum negantem, nam id speciale est, ut unico denuntianti matrimonij impedimentum erodatur, ad amovendum peccatum futurum. *c. Super. 22. h. tit. c. Præterea. 12. De sponsalibus, ubi Panorm. n. 7. Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 71. n. 7.* Sed si denuntiator indicia attulerit commissi criminis, vel aliū testem, tunc ipsius quoque denuntiatoris attestatio computabitur ad fidem faciendam. Imò verò etiam ipsemet iudex vel Prælatus, si non procedat ad vindictam, sed ad pœnam salutarem seu medicinalem super crimine commissio ex propriâ notitiâ & priuata testari potest, uti hęc docet *Ioan. Andr. n. 2. & sequitur Panormitanus n. 4.* quòd in denuntiatione charitatiua seu canonica idem esse possit iudex, auctor & testis. Secundò, Iudex ex officio instituere potest processum iudicalem contra denuntiatum ad pœnam, v.g. depositionem ab officio & beneficio, & hoc casu distinguendum est inter crimina grauia, & leuia delicta, & iterum inter denuntiatorem priuatum & publicum officialem.

Dico itaque I. In criminibus grauib; seu causis multum præiudicialibus, denunciator non potest esse testis, licet iudex ex officio procedat, seu per meram inquisitionem. Ita *Panorm. hic n. 4. Ioan. Campegius de testib. Reg. 103. Farin. q. 60. n. 75.* Ratio est, quia denunciator se ipsum ingerit, & idè aliquo modo suspectus est, & non satis idoneus testis in causa graui & valde præiudicante; hæc tamen ratio cessat, si Officialis ad obseruanda & denuncianda crimina deputatus denuntiet, huic maior fides habetur, ita ut si cum iuramento testificetur vera esse quæ denuntiat, & reddat causam scientiæ (v. g. quod oculis vidit) hoc casu, ut ait *Clarus in pract. quest. 7. num. 3.* fidem faciat, prout alius testis, qui super delicto ipso deponeret, & potest super eius dicto formari inquisitio, quæ Reo transmittitur ut compareat, & super crimine respondeat; cuiusmodi tamen inquisitio formari non posset super merâ assertionem denunciatoris priuati, ut *Clarus ibidem* testatur. Ratio autem, cur Officiali magis credatur, ea reddi debet, quia facilis ministro creditur in ijs ad quæ deputatus est, v. g. si dicat: se citasse, aliquid egisse ex iudicis mandato, sicuti ex communi docet *Bart. in l. Divus. num. 8. ff. De Custod. Reorum. Panorm. in cap. Præerea. de Testibus Cogend. num. 7. Clarus loco citato.* ubi specialiter loquitur de deputatis Custodibus agrorum, vinearum, quod eis credatur contra denuntiatum negatam. Vide tamen *l. Ea. 7. & DD. ibidem. C. De accusat.*

3 Dico II. In criminibus leuibus si denunciator aliter suspectus non sit, sed bonâ intentione denuntiasse videatur, adhiberi potest, ut testis, ita ut cum uno alio aut pluribus testibus probet delictum, & exinde sententia cõdemnatoria ferri possit. Ita *Panorm. hic n. 4. & cit. n. 7. Bart. cit. n. 8. Campegius loc. cit. Fallentia. 5.* Idque maximè locum habet, si loquamur de publico denunciatore, de quo etiam DD. loquuntur; sed videtur etiam id dici posse de priuato, quod & is à iudice produci possit in testem unà cum alijs, uti expressè hîc docet *Panorm. n. 4.* Si principalis persona seu denuntians crimen, non

sit reportatura commodum ullum, nec aliâ affectione notetur, in numero testium computari posse; dummodò non agatur de graui præiudicio, quia in causis leuibus tam exactæ probationes requiri non solent, quavis contrarium doceat *Farinac. quest. 60. n. 75.* id tamen fateri debemus, quod denunciatori minor fides habeatur quàm alteri testi, tum quia ipse se ingerit, ut pono, tum quia ipse reprehensionem reportaret, si, quod crimen denuntiauit, postea commissum negaret. Igitur ex hoc cap. Vni cum Notandum sumitur, denuntiatore etiam priuatus in testem adhiberi potest à Prælato, si procedat secundum charitativam denuntiationem, & quandoque etiam si judicialiter per inquisitionem meram procedat, saltem in causis non grauib; seu non multum præiudicialibus.

CAPITVLVM V.

Quotiens

PARAPHRASIS.

Si matrimonium accusetur propter impedimentum consanguinitatis, ut separatio fiat, consanguinitas probari debet per duos aut tres testes ex eadem consanguinitate, sed in defectum consanguineorũ adhibendi sunt senes ex eodem loco meliores seu probatiores, & debent testes deponere cum duplici iuramento, videlicet, quod non priuato odio, nec amicitia, nec ob aliquod commodum, quod habuerint, vel habeant, vel habituri sint, ad ita testificandum adducantur, & quod ab ipsis asseritur, à maioribus suis, ut vera se accepisse & credere ita esse.

SUMMARIUM.

1. Testes de credulitate quamuis non in omnibus causis recipiantur, admittuntur tamen ad probandam consanguinitatem.
2. Qui ex testimonio dato commodum, vel non dato damnum patitur, idoneus testis non est.

Pro-